

Asistente familjare të huaja: të drejtat, mundësitë dhe detyrimet

Regione Emilia-Romagna

Assessorato alla Promozione delle politiche sociali e di quelle educative per l'infanzia e l'adolescenza.
Politiche per l'immigrazione. Sviluppo del volontariato, dell'associazionismo e del terzo settore.

Tregues

Hyj dhe qëndroj rregullisht në Itali	faq. 3
Sigloj një kontratë të rregullt pune	faq. 8
Pikëpamje të sigurimeve shoqërore dhe të mbrojtjes	faq. 12
Problemet dhe vështirësi që mund të has asistenti familjar	faq. 16
Shërbimet për shëndetin e gruas imigrante	faq. 20
Mundësi formimi dhe zhvillimi profesional	faq. 26

Regione Emilia-Romagna

Assessorato alla Promozione delle politiche sociali e di quelle educative per l'infanzia e l'adolescenza.
Politiche per l'immigrazione. Sviluppo del volontariato, dell'associazionismo e del terzo settore.

Hyj dhe qëndroj rregullisht në Itali

Normativa italiane që rregullon mënyrat e hyrjes dhe të qëndrimit në Itali e qytetarëve të huaj është e formuar nga D.Lgs 286/98 ashtu siç është modifikuar nga Ligjet 189/2002 dhe 271/2004 dhe nga Rregullorja zbatuese D.P.R. 394/1999 ashtu siç është modifikuar nga D.P.R. 334/2004.

Qytetarë të vendeve që nuk i përkasin Bashkimit Evropian

Për të hyrë në Itali dhe për të zhvilluar punën e asistencës familjare personi i huaj që jeton në një Vend jashtë UE-së duhet të bëj pjesë në rrethin e “kuotave të hyrjes të punonjësve të huaj” të planifikuara nga Qeveria me një ose më tepër Dekrete gjatë vitit. Me këto Dekrete, është e mundur që Qeveria të përcaktojë kuota të rezervuara të hyrjes për arsye pune shtëpiake ose asistence: për herë të parë D.P.C.M 17.12.2004 ka parashikuar një kuotë të rezervuar në nivel kombëtar baras me 15.000 hyrje. Pra vëmendja e parë që duhet të mbahet është që të pritet hyrja në fuqi e Dekretit vjetor të **“kuotave të hyrjes”** (quote di ingresso) për të filluar procedurën e kërkesës të hyrjes dhe të marrjes në punë e një qytetari të huaj për asistencë familjare.

PROCEDURA

- Punëdhënësi paraqet **kërkesën e marrjes në punë** (richiesta di assunzione) të një ose më tepër punonjësve të huaj në Sportelin e Vetëm për Imigrimin i krijuar pranë Prefekturës;
- Në qoftë se nuk dallohen pengesa dhe punëdhënësi përforcon vullnetin e marrjes në punë, Sporteli i Vetëm vërteton nëse ekzistojnë kuota të hyrjes akoma jo të përdorura, dhe në rastin pozitiv jep **autorizimin** (nulla osta) për punën (sezonale, e varur me kohë të caktuar ose të papërcaktuar, autonome). Autorizimi do ti lëshohet punëdhënësit ose, sipas kërkesës, do të dërgohet direkt në zyrën e konsullatës italiane në vendin e origjinës të punonjësit të huaj;
- Punonjësi i huaj i kërkon përfaqësuesit diplomatik ose konsullar **vizën e hyrjes** (visto di ingresso), që do lëshohet brenda 30 ditëve pasuese,
- Tani punonjësi i huaj mund të hyj në Itali në zotërim të:
 - a) pasaportës ose një dokumenti të barabartë;
 - b) vizën e hyrjes;
 - c) dokumentacioni i arsyes që justifikon udhëtimin;

>Hyj dhe qëndrojt rregullisht në Itali

• Brenda **8 ditëve** pasuese nga hyrja në territorin kombëter, punonjësi i huaj duhet të shkojë pranë Sportelit të vetëm për të firmosur **kontratën e qëndrimit** (contratto di soggiorno) për punë, dhe në një fazë pasuese, për të tërhequr lejen e qëndrimit (e lëshuar nga kuestura).

Zgjatja e **lejes të qëndrimit** (permesso di soggiorno) për punë është ajo e parashikuar nga kontrata e qëndrimit:

- maksimum 1 vit për një punë të varur me kohë të caktuar;
- maksimum 2 vite për një punë të varur me kohë të papërcaktuar;

Përtëritja e lejes të qëndrimit duhet të kërkohet nga punonjësi i huaj në Kuesturën e provincës ku banon, të paktën:

- 90 ditë përpara skadimit për punën e varur me kohë të papërcaktuar;
- 60 ditë përpara skadimit për punën e varur me kohë të caktuar;

ZBATIME TË PUNËDHËNËSIT

A) Punëdhënësi duhet të paraqes në Sportelin e Vetëm **kërkesën emërore**, (mbi formular përkatës), që përmban tregimin e:

- të dhënave personale të plota të punëdhënësit;
- të dhënave personale të plota të punonjësit të huaj;
- tragtimin të pagesës dhe të sigurimit (i cituar edhe në propozimin e kontratës të qëndrimit);
- një **banesë** të pajisur me kushtet e banimit dhe të aftësisë higjienike shëndetësore, ose që hyn në parametrat minimume të parashikuara nga ligji për banesat e ndërtimit të banimit publik;
- angazhimit për të mbajtur shpenzimet e udhëtimit të kthimit të punonjësit në vendin e origjinës;
- angazhimit për të komunikuar çdo ndryshim në lidhje me raportin e punës.

Me kërkesën duhet të bashkëngjitet propozimi i hartimit të një kontrate të qëndrimit me kohë të papërcaktuar, të caktuar ose sezonale, me orar sidoqoftë jo më të ulët se 20 orë javore dhe, në rast pune shtëpiake, një pagesë mujore jo më e ulët në minimumin e parashikuar për pagesën sociale [rreth E. 374, 97].

Është e rëndësishme të nënvizohet që artikulli 30 bis, i shtuar nga DPR 334/2004, urdhëron që vërtetimi i përshtatshmërisë në lidhje me

kapacitetin ekonomik të punëdhënësit (e vlefshme në përgjithësi për punëdhënësit që marrin në punë punonjës të varur imigrantë), nuk zbatohet për punëdhënësin e sëmurë nga patologji ose handicap që i kufizojnë vetëmjaftueshmërinë, i cili dëshiron të marrë në punë një punonjës të huaj i ngarkuar për asistencën e tij.

B) Për të filluar një raport pune të re punëdhënësi duhet:

- të firmos pranë Sportelit të Vetëm një kontratë qëndrimi të re për punë;
- të komunikojë brenda 5 ditësh nga ngjarja në Spotelin e Vetëm datën e fillimit dhe të përfundimit të raportit të punës me qytetarin e huaj.

Qytetarë neokomunitar

Duke filluar nga 1 maj 2004 dhe deri me 1 maj 2006, qytetarët e Shteteve të reja të shtuara mund të hyjnë në tregun e punës italiane mbi bazën e kuotave të rezervuara me Dekrete të programeve përkatëse.

Procedura e marrjes në punë thekson atë të parashikuar për qytetarët e huaj, por më e thjeshtësuar sepse nuk është e parashikuar as lëshimi i një autorizimi (nulla osta) për hyrjen, as lëshimi i një vizë për hyrje dhe nuk janë të kërkuar, në kontratën e qëndrimit, garancia e banesës dhe e mbulimit të shpenzimeve të udhëtimit për kthimin e punonjësit në vendin e prejardhjes.

Punëdhënësi italian ose i huaj i qëndruar rregullisht në Itali, që dëshiron të fillojë në Itali një raport pune të varur me kohë të caktuar ose të papërcaktuar me një punonjës neokomunitar, duhet të paraqes në Drejtorinë Provinciale të Punës (në vendin e zhvillimit të shërbimit të punës) një kërkesë të autorizimit për punë që përmban: të dhënat personale të kërkuarit dhe të punonjësit të kërkuar dhe kushtet e punës të propozuara (kontrata kolektive e zbatuar, kualifikimi dhe niveli i inkuadrimin të kontratës, paga mujore lorda, orari i punës, lokaliteti i punës, tipologjia e kontratës: me kohë të papërcaktuar, me kohë të caktuar, sezonale) dhe duke bashkëngjitur kontratën e punës të nënshkruar me qytetarin neokomunitar, e kondicionuar për lëshimin efektiv të autorizimit për punë dhe për kërkesën e kartës të qëndrimit.

Drejtoria Provinciale e Punës, pas vërtetimit të dispozicionit të kuotave, lëshon autorizimin për punë dhe ja dërgon punëdhënësit kërkuar dhe Kuesturës territoriale kompetente, pranë të cilës duhet të shkojë punonjësi me qëllimin e lëshimit të **kartës të qëndrimit** (carta di soggiorno) për punë.

>Entrare e soggiornare regolarmente in Italia

Bashkimi familjar

Në qoftë se jeni në zotërim të kartës të qëndrimit ose të lejes të qëndrimit me zgjatje jo më të ulët se një vit, mund të paraqitet kërkesa e autorizimit për bashkimin familjar me:

- bashkëshortin e pandarë zyrtarisht,
- fëmijë të moshës më të ulët se 18 vjeç, në ngarkim;
- fëmijë madhorë në ngarkim invalid të plotë;
- prindër në ngarkim në qoftë se nuk kanë fëmijë të tjerë në vendin e origjinës ose të prejardhjes ose prindër me më shumë se 65 vjeç në qoftë se fëmijët tjerë nuk mund të kujdesen për mbajtjen e tyre për arsye shëndeti të rënda të dokumentuara.

Kërkesa duhet të paraqitet në Sportelin e Vetëm për Imigrimin pranë Prefekturës të provincës të vendbanimit të të interesuarit duke specifikuar të dhënat personale të kërkuarit dhe të personave për të bashkuar, dhe duke bashkëngjitur dokumentacionin që dëshmon:

- dispozicionin e një **banese** të përshtatur me parametrat e parashikuara për ndërtimin e banimit publik (të vërtetuara nga zyra komunale kompetente) ose certifikatën e aftësisë higjienike – shëndetësore e lëshuar nga Ndërmarrja USL. Në rastin e fëmijës më të vogël se 14 vjeç është e mjaftueshme leja e pronarit të banesës në të cilën do të banojë fëmija;
- dispozicionin e një **të ardhure** vjetore (të kërkuarit bashkë me familjarët bashkëjetues) jo më të ulët se shuma vjetore të pagesës sociale (€ 4.874,61 për vitin 2005) në qoftë se kërkohet bashkimi i një familjari, (dyfishi për dy familjarë);
- zotërimin, nga ana e kërkuarit, e kartës të qëndrimit, ose të **lejes të qëndrimit** me zgjatje jo më të ulët se një vit;

raportet e farefisnisë (parentela), mosha e vogël dhe gjendja e familjes;

Për prindërit dhe fëmijët madhorë në ngarkim, është e nevojshme të dëshmohet:

- Invaliditeti i plotë (x fëmijët madhorë);
- Arsye të rënda shëndeti (që pengojnë fëmijët tjerë të kujdesen për mbajtjen e prindërve që janë ultra gjashtëdhjetë e pesë vjeç);
- Kushtet ekonomike në vendin e prejardhjes.

Kopja e kërkesës me vulën e Sportelit të Vetëm për Imigrimin dhe sigla e të ngarkuarit për marrjen duhet ti dërgohen familjarit jashtë shtetit për ti paraqitur në Përfaqësimin diplomatik ose konsullar italian në momentin e kërkesës të **vizës së hyrjes** (visto di ingresso).

Autoriteti konsullar, pas marrjes së autorizimit nga Sporteli i Vetëm për Imigrimin (lëshim i parashikuar brenda 90 ditësh) ose pas kalimit të 90 ditëve nga kërkesa (edhe pa marrjen e autorizimit nga Sporteli i Vetëm për Imigrimin nga Italia), në qoftë se ekzistojnë të gjitha kushtet e parashikuara nga normativa në fuqi, brenda 30 ditëve nga paraqitja e kërkesës të vizës, lëshojnë vizën e hyrjes për bashkim familjar.

Sigloj një kontratë të rregullt pune

Nuk ekziston një kontratë kombëtare për “Asistentete familiare”, prandaj merret në referim kontrata kolektive e “Punonjësve shtëpiak”.

Kjo kontratë parashikon 4 nivele të **INKUADRIMIT PROFESIONAL**:

- **1° kategori super** (për atë që është në zotërim të diplomës ose të një dëftese profesionale (attestato) të njohur nga një Ent publik);
- **1° kategori** (për atë që punon në autonomi (autonomia) të plotë dhe përgjegjësi sipas ngarkimit të qartë të punëdhënësit);
- **2° kategori** (për atë që bën një punë profesionale me udhëzime të përpikta të punëdhënësit);
- **3° kategori** (për atë që bën një punë të përgjithshme me më pak se 14 muaj shërbim).

N.B.: për “asistentete familjare”, pa dëftesë të njohur, përdorohet kategori 1°.

TRAJTIMI EKONOMIK (trattamento economico) ndryshon në lidhje me inkuadrimin profesional, me tipologjinë e punës dhe azhurnohet çdo vit në marrëveshje me palët e punëdhënësve dhe të sindikatës (sipas ndryshimeve të kostos të jetës të rilevuara nga ISTAT me 30 nëntor të çdo viti). Punonjësit bashkëjetues kanë të drejtën e ushqimit dhe të banesës (vitto e alloggio); atyre jo bashkëjetues, që bëjnë të paktën 6 orë në ditë, ju takon njohja e një vakti ditor.

PERIUDHA E PROVËS (periodo di prova) është:

- 30 ditë pune nga marrja në punë për punonjësit e kategorisë super 1° dhe kategorisë 1°;
- 8 ditë pune nga marrja në punë për punonjësit e kategorisë 2° dhe 3°.

ORARI I PUNËS (orario di lavoro) është i parashikuar në:

- 10 orë ditore jo pasuese (maksimum 54 orë javore) për punonjësit bashkëjetues;
- 8 orë ditore jo pasuese (maksimum 44 orë javore) për punonjësit jo bashkëjetues.

Pranohet marrja në punë me kohë të pjesshme për 25 orë javore në regjim bashkëjetese vetëm për punonjësit studenta të moshës të përfshirë nga 16 deri në 29 vjeç, që frekuentojnë kurse studimi dhe në përfundim të tyre do të marrin një titull të njohur nga Shteti ose nga Entet publike.

PUSHIMET VJETORE (ferie annuali) janë baras me **26 ditë** pune, me një pagesë ditore baras me 1/26 e pagesës mujore, që përfshin ushqimin dhe banesën nëse përkatëse. Sipas kërkesës të punonjësit dhe dakord me punëdhënësin, është i mundur grumbullimi i pushimeve në maksimumin e një periudhe dyvjeçare.

LEJET E PAGUARA (permessi retribuiti) të parashikuara nga kontrata janë baras me **16 orë** në vit për punonjësit bashkëjetues dhe 12 orë në vit për jo bashkëjetuesit që punojnë të paktën 30 orë në javë. Këto leje duhet të përdorohen për **vizita mjekësore** të dokumentuara që përputhen me orarin e punës.

Janë të parashikuara leje shtesë të paguara deri në maksimum 3 ditë për probleme të rënda familjare dhe në rast **vdekje** të një familjari; punonjësit burrë që i lind një **fëmijë** i takon deri në 2 ditë leje.

Punonjësit me orar javor të të paktën 20 orë javore kanë të drejtën e të njëjtave orë leje, por jo të paguara. Në rast **martese** (matrimonio) **të punonjësit** është e parashikuar një leje baras me 15 ditë të kalendarit.

N.B. Për frekuentimin e kurseve të **formimit profesional** të posaçëm, kontrata parashikon 40 orë në vit të paguara për punonjësit me kohë të plotë dhe të papërcaktuar me vjetërsi shërbimi të paktën 18 muaj pranë të njëjtit punëdhënësi.

Në kontratë duhet të jenë të parashikuara **rroga mujore e trembdhjetë**, Trajtimi i Përfundimit të Raportit (**TFR**) dhe pushimi javor (riposo settimanale).

Në rast **sëmundje** (malattia) **të punonjësit**, e dëshmuar me certifikatë mjekësore, në bazë të vjetërsisë të shërbimit, ka të drejtën e ruajtjes të vendit dhe pagesës sipas mënyrave të ilustruara në tabelë.

>Sigloj një kontratë të rregullt pune

Mungesa për sëmundje

Vjetërsi shërbimi	Ruajtja e vëndit	Ditë mungese në vit për sëmundje të paguara		
		Total ditë të paguara	3 ditët e para pasuese	ditët pasuese
Deri në 6 muaj	10 ditë kalendarit në vit të mungesës për sëmundje	8 ditë	50% e pagesës globale	100% e pagesës globale nga 4° në 8° ditë
Nga 6 muaj në 2 vjet	45 ditë kalendarit në vit të mungesës për sëmundje	10 ditë	50% e pagesës globale	100% e pagesës globale nga 4° në 10° ditë
Mbi 2 vite	180 ditë kalendarit në vit të mungesës për sëmundje	15 ditë	50% e pagesës globale	100% e pagesës globale nga 4° në 15° ditë

N.B.: **aksidenti** (infortunio) **në punë duhet të denoncohet në INAIL** (mbi formularin përkatës 117-I) brenda 24 orëve dhe telegrafikisht nëse i vdekshëm, ose brenda dy ditësh nga ngjarja.

Mungesa për aksidentë në punë

Vjetërsi shërbimi	Ruajtja e vëndit	Trajtimi i pagesës	
		3 ditët e para	Ditët pasuese
Deri në 6 muaj	10 ditë kalendarit në vit të mungesës për sëmundje	100% e pagesës globale në ngarkim të dhënësit të punës	Dëmshpërblim INAIL
Nga 6 muaj në 2 vjet	45 ditë kalendarit në vit të mungesës për sëmundje	100% e pagesës globale në ngarkim të dhënësit të punës	Dëmshpërblim INAIL
Mbi 2 vite	180 ditë kalendarit në vit të mungesës për sëmundje	100% e pagesës globale në ngarkim të dhënësit të punës	Dëmshpërblim INAIL

Në rast **LINDJET** (maternità) punonjësja nuk mund të pushohet nga puna, me përjashtim të shkakut të drejtë, nga fillimi i shtatzënisë, mjaftë që të ketë ndodhur gjatë raportit të punës, e deri në përfundim të periudhës të shmangjes të detyrueshme nga puna (3 muaj mbas lindjes).

Asistente familiari të huaja: të drejtat, mundësitë dhe detyrimet

Pikëpamje të sigurimeve shoqërore dhe të mbrojtjes

Në qoftë se qëndroni rregullisht në Itali për punë, keni të drejtën e një kontratë pune të rregullt, dhe, në qoftë se jeni në zotërim të kushteve, keni të drejtën e ndihmës të sigurimeve shoqërore dhe asistencën.

Kontribute dhe pensioni (Contributi e pensione)

Ligji n.638 të 1983 parashikon që, për të pjekur një javë të plotë kontributash, është e nevojshme të punohet të paktën 24 orë javore, në rast të kundërt do të njihen kontributet në proporcion me orët e punuara (kufiri i 24 orëve javore mund të arritet edhe duke punuar pranë më shumë punëdhënës).

A) Punonjës shtëpiak të huaj që vazhdojnë të jetojnë në Itali

Shërbime të pensionit në ngarkim të INPS-IT.

Punonjësit shtëpiak të huaj kanë të drejtën e të njëjtave shërbimeve të punonjësve italian, dhe në mënyrë të veçantë shërbimeve që vin pas dhe që janë të lidhura nga zotërimi i kontributave në minimum të derdhura gjatë aktivitetit të punës:

- **pensioni i pleqërisë,**
- **pensioni i vjetërsisë,**
- **pagesa e invaliditetit,**
- **pensioni i i paaftësisë dhe pagesa e asistencës personale të vazhdueshme,**
- **pensioni i të shpëtuarve.**

Pensioni i pleqërisë

Pensioni i pleqërisë fitohet kur arriten kushtet (requisiti) e moshës, që aktualisht janë baras me 65 vjeç për burrat dhe 60 për gratë, me minimum 20 vite kontributa.

Pensioni i vjetërsisë

Pensioni i vjetërsisë mund të arritet para se të mbushet mosha e pensionit të pleqërisë, në prani të kushteve të moshës të veçanta dhe të kontributeve të derdhura (minimum 35 vite kontribute).

Pagesa e zakonshme e invaliditetit (invalidità) dhe pensioni i i paaftësisë

I përket punonjësve të sëmurë nga sëmundje fizike ose mentale, e pjesshme

ose e plotë dhe në zotërim të kushteve të kontributeve të veçanta (5 vite kontribute në të cilat të paktën 3 në pesëvjeçarin e mëparshëm nga kërkesa).

Pensioni i të shpëtuarve (superstiti)

I paguhet një pension, në prani të një minimum kontributesh të derdhura, në vdekjen e punonjësit të siguruar ose pensionist, bashkëshortit ose fëmijëve të mitur ose madhorë studentë ose të paaftë.

Shërbime të tjera për invaliditetin

Në rast humje të punës, personat në zotërim të kartës të qëndrimit, që nuk arrijnë minimumin e kontributeve për të fituar pensionet e përshkruara më lart, në prani të formave të sëmundjeve të rënda mund ti paraqesin Komisionit mjekësor pranë ASL-it kompetent për territor, kërkesën e invaliditetit civil dhe në rastet më të rënda edhe kërkesës për kompensimin e shoqërimit.

B) Pensioni për punonjësit jekomunitar të riatdhesuar

Në rast riatdhesimi (rimpatrio) punonjësi jekomunitar mund të marr një pension në bazë të kontributeve të derdhura në Itali, në mbushjen e moshës 65 vjeç, si për burrat ashtu edhe për gratë.

Janë të njohura të drejta më të mëdhaja, ndër të cilat mbledhja e kontributeve të derdhura edhe në Vende të ndryshme (parimi i grumbullimit), në qoftë se punonjësit janë qytetarë të Komunitetit Evropian ose të Shteteve të lidhura me Italinë nga marrëveshje dyanësore ose shumëanësore të Sigurimit Social.

sipërfaqja e interesuar në zbatimin e rregullores evropiane komunitare n.1408/71: Austri, Belgjik, Danimark, Finlandi, Franc, Gjermani, Greqi, Irland, Luksemburg, Holland, Portogal, Mbretëria e Bashkuar, Spanja, Svezia, Island, Liechtenstein, Norvegji, Svizer (nga 1/6/2002), Cipri, Estoni, Letoni, Malta, Poloni, Republika Çeka, Sllovakia, Slloveni, Hungeri (nga 1/5/2004).

sipërfaqja e interesuar nga marrëveshjet dyanësore: Argjentin, Australi, Brazil, Kanada, dhe Quebec, Kapo Verde, të gjithë territoret Ish Jugosllavi (për Slloveninë, nga 1° gusht 2002, në bazë të marrëveshjes autonome), Jersey dhe ishuj të tjerë të Kanalit, Monaco, San Marino, Tunizi, Turki (nga 12 prill 1990, në bazë të Marrëveshjes Evropiane të sigurimit social), Venecuela, Uruguaj, Uza, Vatikan dhe Kroaci nga 1/11/2003.

>Pikëpamje të sigurimeve shoqërore dhe të mbrojtjes

Në këto raste të drejtat e trajtimeve të sigurimeve janë të mbrojtura në bazë të kriterëve të përcaktuara nga marrëveshjet përkatëse.

Shërbime të tjera të sigurimeve shoqërore

Lindje e detyrueshme

Bashkëpunëtorët shtëpiake kanë të drejtë të shmangen nga puna:

- 2 muaj para datës të supozuar të lindjes, me përjashtim të avancimeve të mundshme të parashikuara nga ligji ose nga kushte të veçanta të shëndetit;
- 3 muaj pasues nga data e lindjes.

Kushtet e kontributeve për të drejtën e kompensimit për lindje

E drejta i përket nëse punonjësja, në 24 muajt përpara fillimit të periudhës të lindjes, ka derdhur 52 kontribute javore; në alternativë, se në 12 muajt përpara fillimit të periudhës të lindjes ka derdhur, të paktën 26 kontribute javore (është gjithmonë e këshillueshme të paraqitet kërkesa, edhe se nuk janë derdhur kontributet në minimum).

Kompensimi ekonomik i lindjes është baras me 80% e pagesës ditore konvencionale (e pakësuar në krahasim me pagesën e vërtetë), e përdorur për llogaritjen e kontributeve INPS.

Kompensimi paguhet direkt nga INPS, në prani të kërkesës të punonjësës, që duhet paraqitur gjithmonë në INPS jo më vonë se 6 muaj nga lindja.

Punonjësja shtëpiake nuk ka të drejtën e:

- lejes e të afërmëve (periudhë shmangjet fakultative për tu kujdesur për fëmijën mbas lindjes),
- pushimeve ditore (orët e jepjes së gjirit),
- leje për sëmundjen e fëmijës.

SËMUNDJA

Në qoftë se punonjësi mungon nga vendi i punës për sëmundje, INPS nuk pague asnjë kompensimi ekonomik. Por kontrata e punës parashikon një integrim në ngarkim të punëdhënësit.

Megjithatë është e dobishme të dërgohen certifikatat mjekësore edhe në INPS

sepse është e nevojshme për njohjen e kontributeve të sigurimeve shoqërore edhe për ditët e mungesës nga puna për sëmundje (të ashtuquajturat kontributet “figurative”).

ERËNDËSISHME: Punonjësi duhet të lajmërojë në kohë të duhur punëdhënësin për fillimin e sëmundjes dhe duhet ti dorëzojë punëdhënësit certifikatën mjekësore (certificato medico) brenda 3 ditësh; vlejné udhëzimet ligjore në lëndën e vizitave të kontrollit, (fashat e orarit, etj).

AKSIDENT NË PUNË

Në prani të një aksidenti në punë, në qoftë se zgjat më shumë se 3 ditë, punonjësit shtëpiak i takojnë disa shërbime ekonomike në ngarkim të INAIL-it.

Të drejta të tjera

Punonjësit shtëpiak, si punonjësit e tjerë të varur, në prani të kushteve të ndryshëm të ligjit kanë të drejtë:

- për **kompensimin e papunësisë** (disoccupazione) **të zakonshëm** ose **me kushte të pakësuar**, në rastin e pushimit nga puna,
- për **pagesën për njësinë familjare** për bashkëshortin ose për fëmijët e mitur në ngarkim,
- për **kompensimin ekonomik** në prani të një **sëmundje tuberkolare**.
- për mjekimet termale në prani të patologjive të veçanta të parashikuara nga ligji.

Problemet dhe vështirësitë që mund të has asistenti familjar

Vështirësitë fillestare

Në raportin me personin për të cilin kujdeset, faktori që më shpesh krijon vështirësi është sjellja e mundshme fillestare e mohimit (rifiuto), e jo pranimit, që i moshuari shpreh me sjellje të ndryshme. Mund të jetë e dobishme, në këtë fazë të parë, aty ku familjarët janë të pranishëm dhe të disponueshëm, ti kërkohet ndihmë të afërmit që është më i afërt për të moshuarin me qellim që të zhvillojë në fillim një rol “ndërmjetës” (mediazione) duke favorizuar komunikimin dhe kuptimin reciprok midis dy personave duke i njoftuar edhe mbi specificitetet përkatëse.

Mund të ndodh që familjarët nënvlerësojnë rëndësinë e situatës të të afërmit të tyre, nuk llogarisin përmirësimet e personit të moshuar ose nuk çmojnë rëndësinë e raportit të afërsisë dhe të përziemërsisë që mund të krijohet midis të moshuarit dhe asistentit familjar. Këto qëndrime mund të shkaktojnë ndjenja negative, si tërbim dhe zhgënjim, sepse duket sikur nuk njihet detyra, ose fitohet bindja që është i paaftë në punë. Krahassimi me persona të tjerë që zhvillojnë të njëjtin profesion dhe që kanë takuar të njëjtat vështirësi fillestare, mund të ndihmojë që të kuptojë dhe të tejkalojë problemet e raportit. Të merret njohuria e problematikave kryesore asistencialë tipike të punës të kujdesjes dhe vetëdija (consapevolezza) e kompetencave teknike dhe të raportit të nevojitshme është e domosdoshme për të përmirësuar aftësitë profesionale të vetvetes.

Marrja në kujdesje e një personit të moshuar

Marrja në kujdesje e një personi të moshuar do të thotë mbi të gjitha përmirësim i mirëqenies (benessere) dhe i kualitetit të jetës dhe jo medoemos rimarrje e kapaciteteve funksionale dhe të njohurisë: kontributi i çmuar i asistenteve familjare është mjaftja e personit në ambientin e tij të jetës, duke i garantuar një kujdestari të përshtatshme në aspektet e ndryshme të jetës të përditshme. Por takimi me nevojën, parehatinë, dhembjen, mund të sulmojë përshtypjen e efektshmërisë të punës të vetvetës duke prodhuar depresion (depressione) dhe përshtypje pafuqie. Është themelore të njihen kushtet e shëndetit dhe gjendja globale e personit, me ndihmën e familjes dhe të personelit ekspert (mjek, asistente sociale, operator social). Bashkëpunimi në një projekt të kujdesit (progetto di cura) në të cilën të gjitha figurat e përfshira të kenë vetëdijen e detyrave, ndihmon asistenten familjare që të kufizojë shpresat dhe të zhvillojë më mirë punën.

Marrja në kujdesje të vetvetes

Në kujdesjen e një personi jo i vetëmjaftueshëm rrezikohet që të përshtaten ritmet e jetës me ato të të moshuarit: kushtet e bashkëjetesës sakrifikojnë privacy-in e të dyve dhe nevoja e garancisë të vazhdimit dhe të rregullsisë të kujdesjes, pakëson kohën që asistenti familjar mund ti dedikojë jetës së tij private. Është e domosdoshme të kenë disa momente të lira dhe disa hapësira të jetës personale për të liruar intereset e vetvetes, për të kujdesur shëndetin, (për shembull, kurse të aktivitetit të lëvizjes), duke dalur nga vetmia e raportit me personin për të cilin kujdeseni, duke frekuentuar vende shoqërie (socializzazione) me miq dhe persona me të cilat të ndahen ndjenjat, duke mbajtur raportet me shoqatat e imigrantave për të kaluar ndjenjat e largësisë, pasigurinë e kushtit të emigrantit dhe për të pasur një ndihmë për zgjidhjen e problemeve praktike (zëvendësim gjatë pushimeve, banesë të njëkohshme për momentet e kalimit).

Izolimi, vetmia, lodhja dhe depresioni, ndonjëherë, mund të shtyjnë që të kërkohen zgjidhje të thjeshta (për shembull të konsumohen pije alkalike (alcolici), qetësues, substanca narkotike, etj.) që lehtësojnë ndjenjën e trishtimit. Kjo gjë mund të drejtojë në zakone që nuk zgjidhin problemin dhe keqësojnë situatën. Është e nevojshme të mos nënvlerësohen këto sjellje dhe të flitet me persona të tjerë (për shembull mjeku i familjes). Periudhat e pushimit dhe lejet e parashikuara nga kontrata janë të rëndësishëm edhe për të lejuar rifitimin psiko-fizik dhe është e përshtatshme të pranohet.

Vështirësi të tjera

- Marrja në kujdesje të një personi do të thotë të hyhet në sferën e tij më intime. Ndonjëherë disa gjeste ose sjellje të burrave të moshuar mund të shkaktojnë siklet (disagio) dhe shqetësim: në këto raste është e përshtatshme të kërkohet që të sqarohet, me personin, roli i tij profesional. Mundësia që të flitet për këto ngjarje, me persona që bëjnë të njëjtën punë, ndihmon të kuptohen dhe mund të bëjnë pjesë në eksperiencën e punës. Tjetër është rasti i bezdive të vërteta seksuale, ose më mirë sjellje të përsëritura, gjeste, fjali, me qëllim seksual (molestie sessuali), nga ana e të moshuarit ose të familjarëve të tij, që shkaktojnë fyerjen e dinjitetit të asistentit. Pranimi për frikë që të mos besojnë ose të humbas punën, krijon një klimë urdhëri që shkakton një vuajtje psikologjike të mëtejshme. Përballë këtyre ngjarjeve,

>Problemet dhe vështirësitë që mund të has asistenti familjar

është e rëndësishme të reagohet dhe të përballohet situata duke folur me persona të besuar, si për shembull mjeku personal ose asistentja sociale.

- Asistentit familjar mund ti takojë detyra e vështirë që të shoqërojë të kujdesurin e saj në drejtim të vdekjes. Vdekja (decesso) e personit të moshuar është një faktor shumë i vështirë për asistentin i cili, bashkë me zënë dhe me dhembjen, duhet të përballojë humbjen e punës, e shtëpisë dhe të sigurisë ekonomike. Është e mundur të gjindet një ndihmë pranë shërbimeve publike (për shembull. qendër për punë) ose private (për shembull: shoqata vullnetare, shoqata të imigrantëve, etj.) të aktivizuar në nivelin lokal (SHIKO Listën e shërbimeve të bashkëngjitur).

Për të përfunduar

1) Është e nevojshme të fitohet profesionaliteti (professionalità). Profesionaliteti shton vlerën e punës që bëhet, përmirëson kualitetin dhe lejon që të përballohen me vetëdije më të madhe problemet, në mënyrë të veçantë ata të lidhura me raportin dhe emocionet.

2) Është e nevojshme, për personin imigrant, të ketë kontakte me persona, grupe dhe shoqata me të cilët të thuren raporte shoqërie, solidariteti (solidarietà), ndihme, duke pasur kështu njohuri në mënyrë më të thjeshtë për mundësi argëtimi, formimi, shoqërie, ndihme reciproke të pranishëm në territor.

Asistente familiare të huaja: të drejtat, mundësitë dhe detyrimet

Shërbimet për shëndetin e gruas imigrante

Qytetarët e huaj të pranishëm në territorin krahinor kanë të drejtën e asistencës shëndetësore.

KUSH KA TË DREJTË TË REGJISTROHET NË SHËRBIMIN SHËNDETËSOR KOMBËTAR

Kanë të drejtë të regjistrohen në Shërbimin Shëndetësor Kombëtar:

- Qytetarët jokomunitar në rregull me lejen e qëndrimit për arsye pune të varur dhe autonome, arsye familjare, kërkesë strehe dhe strehë politike dhe humanitare, pritje për adoptim dhe besim dhe marrja e shtetësisë italiane
- Qytetarët jokomunitar me kërkesën e përtëritjes të lejes së qëndrimit
- Qytetarët jokomunitar në rast të përtëritjes të lejes të qëndrimit për punë të varur, autonome me dokumentacionin që vërteton varjen e një kërkesës kundër masës të mohimit të përtëritjes; ose dëftesa e rezervimit për paraqitjen e kërkesës të përtëritjes; ose në rast të rezervimit jo i dokumentuar me dëftesë përkatëse, një kopje e lejes të qëndrimit me afat të mbaruar kohët e fundit ose në mbarim të afatit, autocertifikim që dëshmon kërkesën e përtëritjes të lejes të qëndrimit dhe autocertifikim që dëshmon gjendjen e punës.
- Qytetarët e Bashkimit Evropian banues në Itali për arsye pune.

Regjistrimi në Shërbimin Shëndetësor Kombëtar është falas dhe jep të drejtën të zgjedhet mjeku i familjes (medico di famiglia) ose pediatri (pediatra) i besimit.

Personave të regjistruar në Shërbimin Shëndetësor Kombëtar ju lëshohet **tesera shëndetësore**, që është një dokument individual mbi të cilin janë të shkruara të dhënat personale dhe kodi fiskal i personit. Ky dokument ka të njëjtën zgjatje të lejes të qëndrimit dhe shërben për të hyrë në asistencën shëndetësore (për shembull: vizita mjekësore, analiza, shtrime në spital). Pjesëmarrja në shpenzimin ndjek të njëjtat mënyra të rezervuara për qytetarët italian.

Asistenca shëndetësore përmblledh edhe familjarët në ngarkim të personit të regjistruar dhe rregullisht i qëndrueshëm.

Çfarë duhet për regjistrimin në Shërbimin Shëndetësor Kombëtar

Për të bërë regjistrimin duhet të shkohet në Rrethin (Distretto dell'Azienda Usl) shëndetësor në të cilin jeni banues (banimi është ai që tregohet në lejen e qëndrimit) me:

- Dokumentin e identitetit personal (p.sh. karta e identitetit/pasaportë);
- Lejen e qëndrimit ose dëftesën e kërkesës të përtëritjes dhe kopjen e lejes të vjetër (shiko sipër);

KUSH NUK KA TË DREJTË TË REGJISTROHET NË SHËRBIMIN SHËNDETËSOR KOMBËTAR

Qytetarët jekomunitar pa lejen e qëndrimit NUK kanë të drejtë të regjistrohen në Shërbimin Shëndetësor Kombëtar. Atyre do ju lëshohet një tesër me kodin STP (tessera a codice STP) (l huaj i Pranishëm për një kohë) që jep të drejtën e kurimeve urgjente dhe të domosdoshme për sëmundje dhe aksidente, ndërhyrje të mjekësisë parandaluese dhe shërbime të kurimit me ata të lidhura në mënyrë të veçantë: ndërhyrje për mbrojtjen e shtatzënisë dhe lindjes, mbrojtja e shëndetit të të miturve, vaksinimi dhe profilaksi, ndërhyrje për parandalimin, kurimin dhe rehabilitimin e gjendjeve të Toksikomanisë kurse formimit/azhurnimit për ushqimorët (L.R. 11/2003).

Tesera me kodin STP ka karakter të një kohe (6 muaj) dhe mund të përtëritet.

Pjesëmarrja në shpenzimin ndjek të njëjtat mënyra të rezervuara për qytetarët italian.

Si merret tesera me kodin stp

- Tesera me kodin STP do të lëshohet në selin e furnizimit të shërbimit të parë shëndetësor të kërkuar.

Operatorët që japin asistencë një qytetarit jekomunitar me tesër STP nuk duhet të bëjnë asnjë sinjalizim autoritetit kompetent.

Qytetarët jekomunitar të pranishëm në Itali me **leje qëndrimit për turizëm** (permesso di soggiorno per turismo), NUK kanë të drejtë të regjistrohen në Shërbimin Shëndetësor Kombëtar. Të gjitha shërbimet shëndetësore janë të furnizuara me pagesë pranë Ndërmarrjeve shëndetësore sipas tarifave në fuqi.

Qytetarët e Bashkimit Evropian që qëndrojnë për një kohë në Itali, në zotërim të teserës Evropatë sigurimit për sëmundje ose certifikatës provizore zëvendësuese, kanë të drejtë për shërbimet shëndetësore të nevojshme, me hyrje direkte, duke përfshirë edhe shërbimet në lidhje me shtatzëninë dhe lindjen.

Të huajt që qëndrojnë rregullisht (komunitar dhe jekomunitar) që nuk

>Shërbimet për shëndetin e gruas migrante

bëjnë pjesë midis këtyre që janë detyrimisht të regjistruar në Shërbimin Shëndetësor Kombëtar, janë të detyruar të sigurohen kundër rrezikut të sëmundjes, aksidentit dhe për lindjen nëpërmjet nënshkrimit të një policë sigurimit përkatëse me një institut sigurimit italian ose i huaj, e vlefshëm në territorin kombëtar, ose nëpërmjet regjistrimit fakultativ në Shërbimin Shëndetësor Kombëtar, i vlefshëm edhe për familjarët në ngarkim.

ASISTENCA SHËNDETËSORE PËR GRUAN DHE FËMIJËN

(ALLE DONNE E AI BAMBINI)

PËR GRUAN

Nëse jeni të shkruar në Shërbimin Shëndetësor Kombëtar, mund të bëhen vizita specialistike, analiza laboratorit dhe analiza strumentale (p.sh. Ekografi, kolposkopi, radiografi) në **poliambulatorët distriktual dhe spitalor** (poliambulatori distrettuali ed ospedali) dhe në **konsultoret familjarë** (consultori familiare); për të hyrë duhet të keni një kërkesë të mjekut të besimit ose të një mjeku specialist të Shërbimit Shëndetësor Kombëtar dhe është e nevojshme rezervimi. Në Konsultorët familjarë, mund të hyhet direkt edhe nëse nuk keni lejen e qëndrimit (shiko paragrafin tesera me kodin STP).

Pranë Konsultorëve janë të garantuara, nëpërmjet rezervimit, me hyrje të lirë, vizitat gjinekologjike, konsultimet obstetrike, asistenca psikologjike dhe seksologjike (përsa i përket problemeve të lidhura me raportet e përzemërta dhe sferës seksuale). Garantohen përshkimet asistenciale për shtatzëninë, post lindja, ndërprerja vullnetare e shtatzënisë, adoleshenca, kontraceptimi, menopauza dhe zvillohet një aktivitet edukimi shëndetësor.

Pranë poliambulatorëve garantoen, nëpërmjet vetëm rezervimit, me hyrje të lirë (pa kërkesën e mjekut) vizitat odontoatrike dhe analiza e vizus-it. Është e mundur të bëhen, pranë Konsultoreve familjare, Shërbimeve të Shëndetit Publik dhe Ambulatorëve Sëmundjet Infektive, vizita dhe analiza për të parandaluar dhe kuruar sëmundjet infektive si tuberkulozi, hepatiti dhe sëmundjet seksuale.

Përveç kësaj, në brendësi të Konsultoreve Familjarë ka kohë që janë të krijuara **Hapësirat gra emigrante dhe fëmijët e tyre** ku personeli me shumicë femëror i kushtohet asistencës të grave emigrante në kohët e fundit dhe në

zotërim vetëm të teseres me kodin STP (të huaj të pranishëm për një kohë). Kjo Hapësirë i kushtohet në mënyrë të veçantë grave që nuk njohin mirë gjuhën italiane dhe organizimin e shërbimeve shëndetësore; në atë mund të hyhet pa kërkesën e mjekut; prania e ndërmjetësve kultoror (mediatrici culturali) ka funksionin e lehtësimit të raportit me gruan dhe fëmijët që i drejtohen shërbimit.

Pranë kësaj Hapësire bëhen, për gruan, të njëjtat vizita dhe të njëjtat shërbime për mbrojtjen e shëndetit që bëhen në Konsultorin Familjar dhe, për fëmijën, të njëjtat aktivitete që zhvillohen nga Pediatria e Komunitetit.

Në disa provinca (p.sh. Parma dhe Reggio Emilia) Hapësirat shëndeti i imigrantëve janë të hapur si burrave ashtu edhe grave pa leje qëndrimit për asistencën shëndetësore të bazës dhe aty mund të drejtohen për vizita, receta dhe porosi analizash.

Shtatzënia (Gravidanza)

Në rast shtatzënie, në Itali të gjitha gratë të regjistruara në Shërbimin Shëndetësor Kombëtar ose në zotërim të teseres me kodin STP, kanë të drejtën e kontrolleve shëndetësore falas të parashikuara nga niveli komëtar që i përkasin çdo muaji të shtatzënisë (vizita specialistike, analiza laborator, analiza strumentale), nëse këto janë të bëra pranë strukturave publike dhe private të akredituara.

Nëse nuk jeni akoma në rregull, duke paraqitur një certifikatë mjekësore që dëshmon shtatzëninë, mund të kërkohet në Kuesturë një leje qëndrimit për arsye shëndeti, e vlefshme për qëndrimin në Itali në periudhën e shtatzënisë dhe për 6 muajt pasues pas lindjes së fëmijës.

Fëmija që lind duhet të regjistrohet në zyrën e gjendjes civile komunale brenda 10 ditësh nga lindja.

Në rast të vështirësive ekonomike, në qoftë se jeni në zotërim të një leje qëndrimit dhe nuk keni ndihma ekonomike për lindje, mund ti kërkohen shërbimeve sociale të Komunës dhe Provincës ndihma ekonomike si përpara lindjes të fëmijës, për një periudhë në maksimum 5 muaj, ashtu edhe për periudhën pas lindjes së fëmijës. Në rast derdhjet të kontributeve për mbrojtjen e sigurimeve shoqërore të lindjes mund ti drejtoheni INPS-it për të kërkuar, brenda 6 muajve nga lindja e fëmijës, një pagesë për lindje.

>Shërbimet për shëndetin e gruas migrante

Nëse jeni vetëm, Shërbimet sociale mund t'ju ndihmojnë edhe për kërkimin e një sistemimi si për periudhën e shtatzënisë ashtu edhe për fazën pas lindjes të fëmijës, dhe mund t'ju furnizojnë kushte lehtësuese për pranimin e fëmijës në çerdhe.

Nëse vendosni të mos mbani fëmijën që do të lind ose që sapo ka lindur, ligji italian lejon që të mos njihet në momentin e lindjes dhe të lëhet në spital, duke mbrojtur në këtë mënyrë anonimin (anonimato) e nënës dhe shëndetin dhe jetën e fëmijës. Në momentin e shtrimit në spital mund të vendoset të mos deklarohen të dhënat personale dhe të mos tregohen dokumentat e identitetit.

Në momentin e lindjes duhet ti specifikohet obstetrikes qëllimi i mos njohjes të të porsalindurit, i cili do të regjistrohet në zyrën e gjendjes civile si “i lindur nga grua që nuk lejon që të emërohet”. Fëmijët e lënë në spital zakonisht gjejnë një familje në kohë të shkurtër.

Megenëse vendimi për të lënë fëmijën në spital është përfundimtar, për të marrë këshilla dhe ndihmë, është e rëndësishme të merren kontakte me asistentete sociale në shërbim pranë spitalit ose të pranishëm mbi territor.

Nëse vendoset të mos çohet në mbarim shtatzënia, në Itali ligji 194/78 lejon të bëhet ndërprerja e vullnetshme (interruzione volontaria) e shtatzënisë që duhet të bëhet brenda 12 javësh dhe 5 ditësh nga ngjizja; brenda kësaj periudhe është e nevojshme ti drejtoheni një Konsultori Familjarë ose mjekut të besimit me një dokument identitetit dhe një test shtatzënie pozitiv i bërë pranë një laboratorit analizash. Mjeku, pas vizitës dhe një bisede thelluese, nëse vendimi i gruas mbetet i pandryshuar, lëshon një certifikatë me të cilën mund të bëhet ndërhyrja, që do bëhet në spital.

Screening onkologjik

Programet onkologjike për parandalimin e tumoreve (prevenzione dei tumori) të qafës të mitrës, të gjirit dhe të zorrës së trashë të drejtë janë të nxitura nga Krahina Emilia–Romagna, janë falas dhe bëjnë të mundur që të arrihet në diagnozën (dhe në mjekimin) parakohe (diagnosi precoce) të patologjive tumorale të mundshme nëpërmjet testeve të thjeshta si pap-test, mamografi, dhe kërkimi i gjakut të fshehur në jashtëqitjet. Gruaja do të pranohet Pranë Konsultoreve dhe Qendrave Screening Onkologjik dhe mund të bëjë edhe kontrollet e parashikuara nga fushata krahinore e screening:

- **Pap-test:** është analiza për parandalimin e tumorit në qafën e mitrës dhe bëhet çdo tre vite për gratë e moshës nga 25 deri në 65 vjeç;
- **Mamografi:** është analiza për diagnozën e parakohshme të tumoreve të gjirit dhe bëhet çdo dy vite për gratë e moshës që përfshin midis 50 dhe 70 vjeç;
- **Test për gjakun e fshehur në jashtëqitjet:** është analiza e parandalimit të tumorit të zorrës së trashë të drejtë për personat e moshës që përfshin midis 50 dhe 70 vjeç.

PËR FËMIJËN (PER IL BAMBINO)

Vaksinimet e detyrueshme (vaccinazioni obbligatorie) dhe të rekomanduara mund të bëhen pranë Pediatriisë të komunitetit. Përveç kësaj, në bashkëpunim me pediatrat e zgjedhjes të lirë, **Pediatria e Komunitetit** pranë poliambulatorëve lëshon certifikatat për dietat speciale në periudhën e frekuentimit shkollor të fëmijëve, përjashtimi i plotë ose i pjesshëm nga aktiviteti fizik dhe ripranimi në shkollë mbas disa sëmundjeve infektive.

Janë falas si vizitat specialistike dhe vërtetimet e tjera pranë selive të konsultoreve të pediatriisë të komunitetit ashtu edhe vaksinimet e rekomanduara pranë shërbimeve të vaksinimeve.

Për fëmijët e huaj që nuk kanë lejen e qëndrimit, dhe pra që nuk kanë pediatrin e besimit, Pediatria e komunitetit bën edhe vizitat mjekësore të kontrollit.

Nëse jeni të regjistruar në Shërbimin Shëndetësor Kombëtar, me kërkesën e pediatriit të zgjedhur të lirë, mund të bëhen vizitat specialistike, analizat e laboratorit dhe analizat strumentale në poliambulatorët e distriktit dhe të spitalit. Këto janë falas deri në moshën 6 vjeç nëse të ardhurat familjare janë më të ulta se € 36.151,99.

Përtë njohur adresat e selive të poliambulatorëve, të Konsultorëve Familjarë, të Pediatriisë të Komunitetit dhe të Qendrave Screening mund ti drejtoheni **Numrit të gjelbër (Numero Verde) falas të Shërbimit Shëndetësor Krahinor 800 033 033**. Mund të thërritet si nga telefoni i ngulur ashtu edhe nga celulari. Operatorë të kualifikuar përgjigjen të gjithë ditët e punës nga ora 8,30 deri në 17,30, dhe të shtunën në mëngjes nga ora 8,30 në 13,30.

Mundësi formimi dhe zhvillimi profesional

Rritja e fëmijëve, asistenca e të sëmurëve, kurimi i të moshuarve ka qënë gjithmonë një detyrim që gratë e gjithë botës kanë bërë në mënyrë falas dhe të padukshme në brendësi të familjes ose megjithatë në rrethin shtëpiak.

Asistenca e bërë në drejtim të familjarëve nuk ka nevojë për një formim të veçantë sepse janë të mjaftueshme ato njohuri që lindin nga lidhjet e përzemërta dhe nga bashkëndarja e një historie të përbashkët.

Por kur kurimi garantohet si punë me pagesë në drejtim të personave të huaj, të sëmurë, ndër të tjera, nga sëmundje të rënda ose invalide (në të cilët familjet vetëm nuk arrijnë ti marrin në ngarkim), duhet të jetë profesionalisht e kualifikuar edhe nëpërmjet kursesh të përshtatshëm të formimit.

Kjo gjë është edhe më e nevojshme nëse asistenti familjarë gjindet të punojë mbi të gjitha jashtë ventit të vet dhe prandaj jashtë kontestit të vet kultural, të traditave dhe zakoneve të veta dhe në kontakt me stile jetese (stili di vita), ushqimi, kurimi që nuk janë të njohura; me probleme, sëmundje dhe paaftësi të reja, shpesh të ndërlikuara (si sëmundja Alzheimer ose demenca e pleqërisë) (demenza senile) ose me të cilat nuk ka qënë kurr në kontakt.

Aktiviteti i asistencës kërkon njohuri të veçanta dhe aftësi asistenciale për të ndihmuar personin që asistohet në lëvizjet, në higjienën personale, në parandalimin e disa rreziqeve, në nxitimin e kapaciteteve të mbetura. Por janë të nevojshme edhe kompetenca marrëdhëniet për të përcaktuar një komunikim të mirë dhe raporte korrekte si me personin për të cilin kujdesen si me familjarët e tij, duke favorizuar njohurinë dhe besimin reciprok dhe për të qënë në gjendje për të interpretuar sa më mirë dhe për të kuptuar nevojat që nuk janë gjithmonë të shprehura në mënyrë të qartë.

Të keni vetëdijen që duhet të mësohet dhe të njihet, që duhet të jeni të ndihmuara për të garantuar një asistencë të kualitetit, sidomos kur duhet të garantohet një higjienë e mirë personale për një të moshuar të shtrirë, të kujdeseni për të moshuarit me probleme të rënda të lëvizjeve, të mbahen në ngarkim të moshuar të sëmurë nga sëmundja Parkinson ose me demencën e pleqërisë, është shenë e zgjuarsisë, e seriozitetit, përshtypje e përgjegjësisë (responsabilità) dhe motivim për punë.

Prandaj nuk duhet të keni frigë për të signalizuar nevojat e vetvetes formative dhe për të kërkuar që të frekuentohet një kurs ose për të pasur një asistencë teknike në shtëpi që të ndihmojë në zhvillimin e aktiviteteve të veta me kompetencë më të madhe.

Sigurisht i moshuari dhe, sidomos, familjarët e tij janë personat e parë që t'ju drejtoheni për të mësuar, por edhe infermieret, operatorët socio-asistencial, mjekët kurues, të përfshirë në asistencën shtëpiake të të moshuarve për të cilët kujdeseni, janë të disponueshëm për të dhënë informacione, udhëzime dhe këshillime të dobishme për të përmirësuar kualitetin e asistencës.

Nevoja e parë formative i përket sigurisht **gjuhës** (lingua): mësimi i italishtes nuk është vetëm një e drejtë por është edhe një detyrim nga ana e atij që kuron, sepse nuk mund të kurohet të dëgjohet, të bëhet shoqëri, të lexohen udhëzimet në ilaçet, të stabilizohet një raport, nëse nuk njihet gjuha italiane dhe mbasi këto aktivitete formojnë përmbajtjen e punës të kurimit mos arritja e bërjes do të thotë mos arritje e bërjes mirë të punës.

Është e domosdoshme prandaj të bëhet një sforcim personal në këtë drejtim jo vetëm për nevoja pune, por edhe sepse bashkëndarja e gjuhës italiane ndihmon për tu ndier pjesë e këtij vendi dhe të integroheni në tekstin social.

Për fat të mirë, kurse falas të italishtet për të huaj janë shpesh të organizuar nga Komunitat, nga Sindikatat, nga shoqatat dhe Institutet e formimit. (Shiko listën e bashkëngjitur).

Për sa i përket **formimit profesional** (formazione professionale) të vërtetë, Krahina Emilia-Romagna ka përpunuar një rrugë formative që zgjat 120 orë për të mbështetur kualifikimin e asistencës familjare private, mbi bazën e të cilës Qendrat e Formimit Profesional organizojnë kurse në provincat e ndryshura.

Kushti për tu regjistruar në kurset, është njohuria minimume e gjuhës italishte për të qënë në gjendje për të marrë pjesë në leksione.

Rruga formative është e ndarë në 6 Unitete Formative Kapitalixabili, domethënë formular të dalluar që përballojnë problemet kryesore të asistencës dhe që i përkasin si të orientohen në kontekstin social dhe të shërbimeve sociale, parimet e etikës profesionale, si të komunikohet në mënyrë korrekte, si të kujdeseni për personat jo autonom në lëvizjet dhe në higjienën personale, si përgatiten ushqimet duke bashkuar shijet personale me nevojat ushqyese, si të ndihmohen në marrjen e ushqimit dhe si të garantohet higjiena e shtëpisë.

Rruga formative merr parasysh nevojat e ndryshme dhe njohuritë e ndryshme të personave të cilëve i drejtohet dhe në mënyrë të veçantë dispozicioni i pakët

>Mundësi formimi dhe zhvillimi profesional

i kohës të lirë për t'ju kushtuar aktiviteteve formative jashtë vendit të punës.

Në fakt janë të parashikuara përkulje të orarit dhe të mundësisë të bëhen deri në 30% të orëve të kursit nëpërmjet mënyrës të kujdestarisë individuale dhe të mësimi në shtëpi.

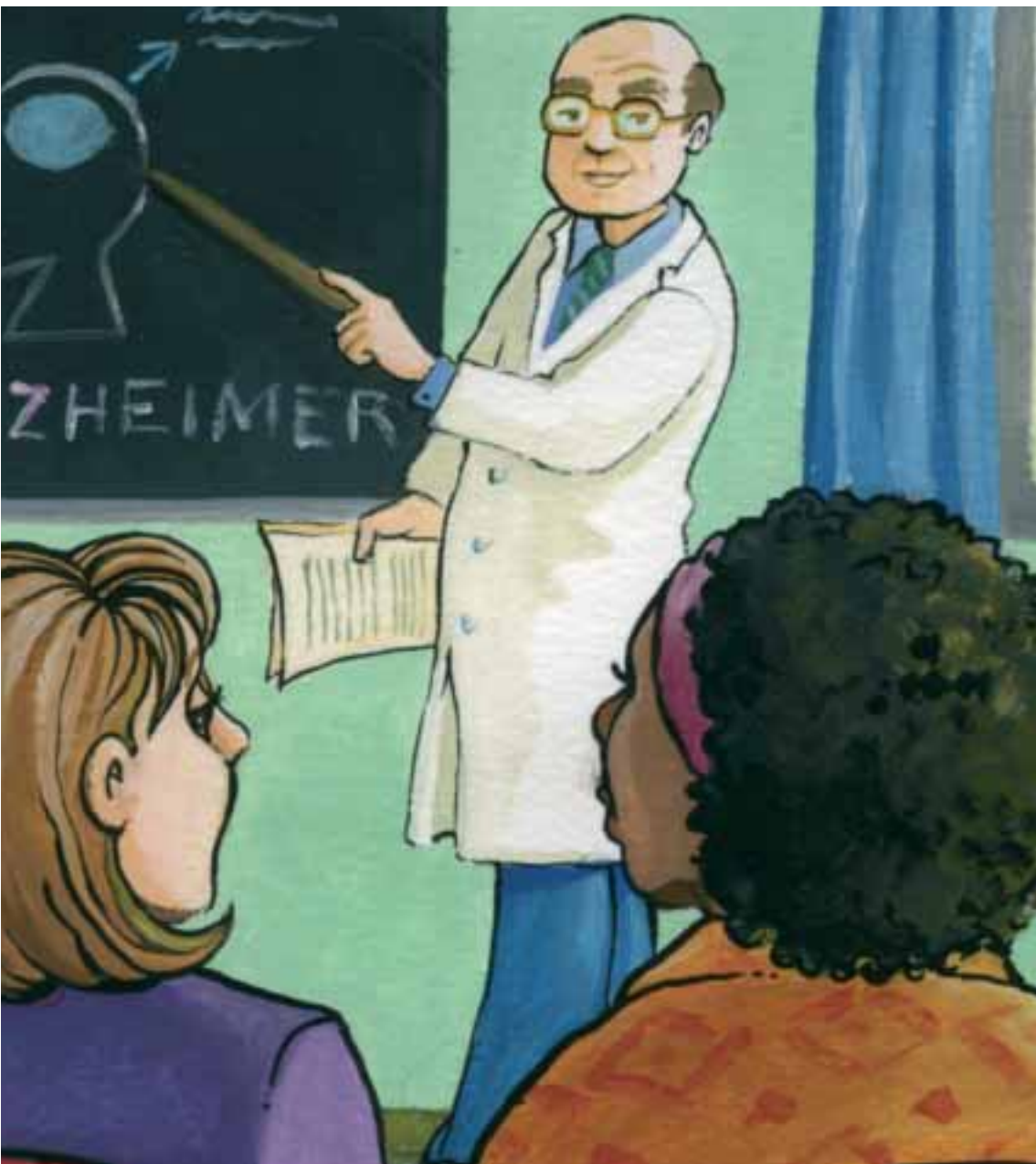
Frekuentimi i këtij kursi krahinor jep të drejtën që të keni një “deklaratë të kompetencave” (që dëshmon orët e formimit të bëra dhe njohuritë e marrura) dhe njohurinë e **kredive formative** (crediti formativi), një farë “pikësh” që certifikojnë formimin e marrur. Këto kredi mund të përdoren, në mënyrë të veçantë, për të hyrë në rrugën formative për Operatorë Socio-shëndetësor (OSS), një figurë profesionale shumë e përhapur në shërbimet e asistencës të të moshuarve, në strukturat banuese për të moshuarit (Shtëpi të Mbrojtura, RSA), në qendrat ditore, në kooperativat sociale, por edhe në spitalet dhe në shtëpitë e kurimit.

Përveç kësaj, krahina ka financuar iniciativa të tjera të formimit, zakonisht të realizuara nga Komuniteti, që parashikojnë disa kurse bazë më të shkurtur (me lëshimin e një dëshmie të frekuentimit), është bërë nismëtare mbi të gjithë territorin krahinor individualizimi i disa pikave të informacionit, orientime dhe konsultime mbi asistencën private në shtëpi të drejtuara si asistentëve familjare ashtu edhe familjeve të personave të kujdesura dhe ndërhyrje të përkrahjes individuale ose me grupe të vegjël dhe të përkrahjes në shtëpi.

Në disa terriore janë duke u realizuar eksperiencat interesante të formimit nëpërmjet tutoring shtëpiak që, deri tani, asigurohet, në veçanti, nga Shërbime të ndryshme të asistencës të të moshuarve të provincave të Modena-s, Reggio Emilia dhe Parma.

Mënyra formative e **tutoring shtëpiak** (tutoring domiciliare), që përbëhet në një mësim praktik i garantuar në vendin e punës për asistentet familjare nga ana e një operatori ekspert në asistencën shtëpiak, është një mundësi edhe për asistentet që nuk frekuentojnë kurse formimit dhe lejon të mbahet megjithatë kualiteti i kurimit shtëpiak të asikuruar për të moshuarit që asistohen në shtëpi.

Tutori shtëpiak ka një funksion drejtimi, të mësimi të personalizuar dhe të përkrahjes në punë mbi të gjithë për të përballuar problemet fillore të futjes dhe të situatave asistenciale të një tip vështirësie dhe është njëkohësisht edhe një referues i rëndësishëm për të gjitha ato nevojat e lidhura me futjen sociale dhe me njohjen e territorit.

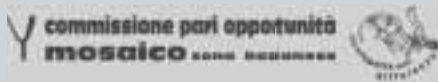

Asistente familiare të huaja: të drejtat, mundësitë dhe detyrimet

Redaktuar nga krahina Emilia-Romagna – Drejtoria Gjenerale Shëndeti dhe Politikët Sociale- Shërbimi Planifikimit dhe Zhvillimi i Shërbimeve Sociale dhe Socio-Shëndetësore-Zona Të moshuarit dhe Të paaftët-në rrethin e iniciativave të projektit i integruar për të mbështetur shfaqjen dhe kualifikimin e punës të asistentëve familjar në favor të të moshuarve dhe të paafteve.

Teksi i broshurës është i përpunuar në bashkëpunim me:

- **Rebeca Bellosio** - Ndërmjetëse gjuhësore-kulturore- Shoqata Trama di Terre në Imola (Bo)
- **Michela Bragliani** - Shërbimi Assistenza Distriktuale Planifikim dhe Zhvillim i Shërbimeve Shëndetësore-Krahina Emilia-Romagna
- **Antonella Carafelli** - Psikologë /Psikoterapeuta – Konsulente e Projektit krahinor Demencë
- **Elena Castelli** - Shërbimi Assistenza Distriktuale Planifikim dhe Zhvillim i Shërbimeve Shëndetësore-Krahina Emilia-Romagna
- **Andrea Facchini** - Shërbimi Politik për Pritjen dhe Integrimin Social – Krahina Emilia-Romagna
- **Saadia Lafhimi** - Ndërmjetëse gjuhësore-kulturore – Komisioni mundësi të barabarta Mozaiko Zona Bazzanese (BO)

- **Maria Lazzarini** - Shërbimi Assistenza Distriktuale Planifikim dhe Zhvillim i Shërbimeve Shëndetësore-Krahina Emilia-Romagna
- **Adelmo Mattioli** - Drejtor INCA (istituti Kombëtar Konfederal i Asistencës – CGIL)-seli krahinore
- **Franco Mosca** - Përgjegjës Observator mbi Imigracionin- Provincia Ferrara
- **Vittoria Pastorelli** - Shërbimi Assistenza Distriktuale Planifikim dhe Zhvillim i Shërbimeve Shëndetësore-Krahina Emilia-Romagna
- **Manuela Piazza** - Përgjegjës Aktivitete Asistenciali –Tutor shtëpiak- Komuna Parma (PR)
- **Ebe Quintavalla** - Koordinuese e Projektit Madreperla – Reggio Emilia
- **Adele Tonini** - Mjek- seksuolog- Hapësirë Shëndet Imigrantë AUSL Parma
- **Rita Turati** - Sindikata Të Pensionuar Italian – CGIL krahinor
- **Patrizia Vaccari** - Asistente Sociale – Mësuese në kurset për Tutor shtëpiakë – Komunë Parma
- **Paola Vitiello** - Përgjegjëse Qendër Dëgjimi Imigrantë të CARITAS në Bologna

Referuese e Projektit:

- **Simonetta Puglioli** - Shërbimi i Planifikimit dhe Zhvillimi i Shërbimeve Sociale dhe Socio-shëndetësore – Krahina Emilia-Romagna

Përkthimet, ilustrimet dhe shtypje me kujdesin e:

Tracce s.r.l.

Broshura, në italisht dhe i përkthyer në gjuhën: ruse, polake, rumene, arabe, shqipëtare, angleze, franceze dhe spanjolle, mund të shkarkohet nga siti Internet:

<http://www.emiliaromagnasociale.it/wcm/emiliaromagnasociale/home/anziani.htm>

Regione Emilia-Romagna

Assessorato alla Promozione delle politiche sociali e di quelle educative per l'infanzia e l'adolescenza.
Politiche per l'immigrazione. Sviluppo del volontariato, dell'associazionismo e del terzo settore.